

Workshop 7 juni 2019: Biomassa zoekt rendabele waardeketen: de biomassahub als noodzakelijke schakel ?

Verslag case 1 - Zwarte Beek – biohub als noodzakelijke schakel?

Introductie & Probleemstelling door Raf Nilis, VLM

Een belangrijk deel van de inrichtingswerken langs de Zwarte Beek beoogt vernatting van de beekvallei ten gunste van veenbehoud. Uiteindelijk streeft men naar 141ha zeggevegetatie, die, om te verschralen, aanvankelijk voor onbekende tijd intensief gemaaid moet worden. Na verloop van tijd wordt er gehoopt op een afname van onderhoudswerken door evoluties in de vegetatie. Er wordt gemaaid van mei tot september. Wegens de kwetsbare natte veengrond dient het maaisel eerst verzameld te worden op vele, kleine tijdelijke opslagpunten, van waaruit zwaardere voertuigen het maaisel verder collecteren. De vraag is wat er moet gebeuren met het maaisel eens verzameld? Tot nu toe zijn er twee opties:

1. 1 Sleufsillo van in totaal 6000m³. Deze heeft het voordeel dat hij goed bereikbaar is ingepland op voormalige stortplaats. De kwaliteit van het maaisel blijft zo behouden. Nadeel is dat de betonnen structuur blijvend is en dat er geen permanente hoeveelheid maaisel is in de tijd.
2. Een aantal tijdelijke opslagplaatsen gemaakt uit platen, die na verloop makkelijk kunnen worden verwijderd. waar rechtstreekse afvoer naar verwerking kan van vers materiaal. Er zal dan op al deze opslagplaatsen tijdelijk veel vervoer passeren.

Input workshop

1. Vooraleer zwaar te investeren, specifiek voor dit natuurgebied, wordt aangeraden om eerst de afzetmogelijkheden in de buurt en samenwerking met andere lokale partners beter te verkennen. Aangezien enkele handeling extra kosten met zich meebrengt, wordt het maaisel best al zo snel mogelijk naar de definitieve bestemming gebracht.
2. Directe afvoer naar een (nog op te richten) biomassahub in Beringen zou beter zijn.
3. Indien droog kan het gebruikt worden als veevoer. Dit kan door enkel de droge delen door te geven, door het op terrein te laten drogen of door het geheel te laten drogen in een biomassahub. Deels wordt maaisel al gebruikt als veevoeder voor de eigen runderen van NP.
4. Vergisten en composteren, maar dan moet het in ieder geval ingekuild worden om later bij de composteerder/verwerker af te zetten. Eens er minder biomassa voorhanden is zijn de prijzen om massa af te zetten lager. Dus nood aan verspreide afzet.
  - a. Tijdelijke opslag bij landbouwers mogelijk.
5. Voor hoogwaardigere toepassingen zoals papier of vezels is er een goede kwaliteit nodig van maaisel/snoeisel, waarvoor voornamelijk vertrouwd wordt op de expert judgement van de terreinbeheerders. Daarnaast is er eveneens een bepaalde minimum en constante hoeveelheid nodig om te verwerken. De vraag is dan of er genoeg kwaliteit behouden blijft bij inkuilen voor een gespreide afzet? Je hebt een soort contract nodig met de verwerker zodat beiden weten welke hoeveelheid/kwaliteit wanneer wordt aangeleverd.
6. Vanuit MOOV (actieplan duurzaam beheer biomassastromen, VITO) kwam het advies om te zoeken naar een lokale klant (biohub) met zowel een opslag als verwerkingspunt. Er moet in deze weliswaar de afweging gemaakt worden of de kosten van transport en afzet opwegen tegen de kosten van de bouw van een inkuilsleuf. Daarbij kan niet elke lokale verwerker iets doen met de aangeleverde kwaliteit.

Verslag case 2 – Potentie voor biomassahub in Zuid-Oost-Vlaanderen

Korte beschrijving case door Dries Druyts, Provincie Oost-Vlaanderen

Site Geraardsbergen: oude composteringsinstallatie die niet meer gebruikt wordt, van intercommunale ILVA. Urgentie: milieuvergunning vervalt in het najaar.

Idee: omvormen tot biomassahub:

- 8000 ton groenafval intercommunale (afvalstroom) composteren, waar een gate fee voor betaald moet worden
- Reststromen uit landschaps- en bosbeheer (idealiter met goedgekeurd beheerplan), waarvoor de aanbieder van de biomassa zou moeten betaald kunnen worden (zodat geld terugvloeit naar landschap)

Provincie Oost-Vlaanderen overweegt om hierin te investeren vanuit projectfonds met middelen die vroeger voor intercommunales waren bestemd.

Reacties/feedback uit groep:

- Kunnen Beheerovereenkomsten die VLM sluit met landbouwers een mogelijke bijkomende stroom uit het landschap vormen?
- Probleem nu: door publieke aanbesteding worden exploitanten eigenaar van de biomassa, die voor de verdere afvoer zorgen. Daarom in de toekomst als overheid zelf je verantwoordelijkheid nemen en verwerken of een pps-structuur opzetten?
- Tip uit de groep: stromen goed oosten en apart ophalen, om kwaliteit en dus hogere prijs te kunnen verkrijgen. Welke toepassing/producten wil je hebben op einde van waardeketen?

Pellets/briketten: schaal nodig. Char en actieve kool? Combinatie met biologische waterzuivering en warmtenetten (oa in Baden Baden).

- Observatie: markt is niet transparant, moeilijk om prijzen die betaald worden te weten te komen. Voorbeeld uit buitenland: in Canada gedurende 5-6 jaar met alle betrokken partijen samengezeten (oa met terreinbeheerders, landbouwers, machinebouwers, ...) om een business case uit te werken, waarbij het pas in het laatste stadium over prijzen gaat.
- Vertrouwen tussen partners opbouwen is belangrijk, werken aan gemeenschappelijk belang!
- Bij maaisel vormt zwerfvuil een groot probleem. Ikv project Grassification ontwikkelt provincie West-Vlaanderen een bestek waarin staat hoe gemaaid moet worden en hoe de afzet moet gebeuren. Tip: juiste oogsttechnieken belonen (als voorwaarde opleggen aan exploitanten)
- Ga voor een kleinschalig project op lokaal niveau (bijv met gemeente en sociale partner). 8000ton compostering is te klein: combineren met complementaire activiteiten.
- Landbouwers hebben schrik van extra landschapselementen, je moet een aanbod van biomassa genereren en stabiliseren.
- Beheerplannen voor houtkanten, KLE's, ... belonen. Belangrijke rol RL en ABG.
- Compostering heeft in de toekomst ook nog hout nodig!
- Financiële steun van overheid is nodig om financiële zuurstof in de waardeketen te krijgen. Kan ze bijv 1 schakel van de keten met haar steun "uit" zetten zodat de waarde verdeeld wordt over de rest van de keten? Voorbeelden in buitenland:

- Frankrijk: steun aan biomassaketels
- Nederland: steun voor warmte-applicaties -> risico dat Vlaamse biomassa naar NL gezogen zal worden
- Scandinavië: CO₂-taks, waardoor oa warmtenetten interessant worden

Ideeën voor Vlaanderen: VEA via actieplan Groene Warmte (300kW nog steeds te hoog)? DLV steun voor landschapsbeheer?

Verslag case 3 – Biomassaketens in de Kempen: potentieelonderzoek van de (combinatie van) verschillende schaalniveaus

Korte beschrijving case door Joke Maes, RL Kleine en Grote Nete:

PDPO project Kempens Energiehout: zoektocht naar (business)case op schaalniveau Kempen op basis van bestaande en nieuwe ketens: Ravels, Kasterlee en Meerhout.

2 belangrijke topics:

biomassa-aanbod: beschikbaarheid, ecologische waarde en beheerplanning

organisatie logistieke keten: o.a. relatie met bestaande infrastructuur, beschikbaarheid van restwarmte, ...

Zoektocht naar kostenefficiënte werking met garanties op een ecologisch beheer van houtkanten. Nu: op veel plaatsen een achterstallig beheer. Zoektocht naar win-win waarbij achterstallig beheer wordt gecombineerd met een valorisatie van de houtsnippers voor energieproductie (verwarmingsinstallaties).

De oogstkosten bij houtkanten zijn relatief hoog (in vergelijking met bos). Maar de combinatie van oogst en landschapsbeheer biedt wel voordelen die ook in rekening moeten gebracht worden.

Bij de berekening van mogelijke businesscases wordt ook de CO₂-uitstoot mede in rekening gebracht.

Er wordt gezocht naar mogelijke factoren/handelingen die de businesscases kunnen optimaliseren zoals bijkomend zeven, oogsten in de buurt van biomassahubs ipv bij gebruikers, opwaarderen van restfracties, inzetten van beheerovereenkomsten ... .

Meer info: joke.maes@rlkgn.be en andries.saerens@agrobeheercentrum.be

Reacties/feedback uit groep:

- Trachten de houtkanten in eigendom van landbouwers en particulieren maximaal te betrekken
- Resultaten van het project in Bocholt maximaal meenemen
- Ook aandacht besteden aan exotenbeheer
- Belangrijk uitgangspunt niet uit oog verliezen: er moet een vraag zijn. Dergelijke projecten vertrekken beter niet vanuit de aanbodzijde.

- Belangrijk aspect bij het beheer van de houtkanten is en blijft duurzaamheid. Nooit meer oogsten dan de aanwas. Ook het totaalplaatje voor ogen houden (LCA).
- Proberen om zo snel mogelijk in de keten stromen te scheiden waardoor een meerwaarde kan gegenereerd worden
- In bossen kunnen bepaalde exploitatievoorwaarden er voor zorgen dat betere kwaliteiten van biomassa worden bekomen. Bijvoorbeeld verbod op rijden met exploitatiemachines over het takhout. Indien niet is het tak- en tophout vervuild met bodempartikels.
- Biomassa als C-bron, als onderdeel van de circulaire economie, zal zeker aan belang winnen. En dus ook de nood aan hubs.
- Belangrijk om ook te sturen op het gebruik van de biomassa aangezien tegen 2050 de CO₂ uitstoot moet stopgezet worden waardoor verbranding van biomassa op termijn niet meer wenselijk is. Bioraffinage is een alternatief !
- De houtvoorraad in bossen is gestegen de laatste 12 jaren (bron Bosinventarisatie ANB). De koolstofsinks nemen dus toe. Indien we dit kunnen combineren met opslag in houten producten (dus geen verbranding) dan levert dit een surplus op voor de koolstofbalans.